

NÁSTROJE EKONOMICKÉ VÁLKY A NĚKTERÉ PŘÍKLADY JEJICH APLIKACE

Veronika Pastorová

Abstrakt

Ekonomická válka je politickým nástrojem a zároveň prvkem vojensko-politické strategie. Jejím cílem je změnit nežádoucí chování subjektu v případě ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti a odradit ostatní od takového nežádoucího postupu. K dosažení tohoto cíle jsou používány různé nástroje, jejichž obsah a vzájemná součinnost podléhá neustálému vývoji s ohledem na vývoj rozhodujících okolností. Předmětem tohoto textu je sestavení seznamu těchto nástrojů, jejich rozdělení do čtyř hlavních kategorií – na nástroje ekonomické, diplomatické, politické a nestandardní, a jejich zařídění do podkategorií. Rovněž je popsána podstata jednotlivých nástrojů a představeno jejich uplatnění v na základě popisu případů z historie.

Klíčová slova

Ekonomická válka, obchodní válka, nástroje ekonomické války, politika sankcí.

Klasifikace JEL

A11, H56, N40

Úvod

Válka je ze své podstaty především prvkem určité politiky, jedná se tedy o jev politický, avšak zároveň je i jevem ekonomickým. Z tohoto vyplývá, že vztah války a ekonomiky zahrnuje mnoho aspektů ve vzájemných souvislostech. Tento vztah je dynamickým a jeho vývoj neustále podléhá vývoji vnitřních i vnějších okolností. V historii byl vzájemný vztah ekonomiky a války determinován zejména závislostí války a výsledku této války na ekonomických podmínkách. Od počátku 20. století obsah vztahu války a ekonomiky nabírá na významu také v oblasti jejich spojení v ekonomickou válku, již lze chápat jako podpůrnou součást ozbrojeného konfliktu, či samostatně vystupující druh konfliktu, přičemž vyzbrojení nepředstavují prostředky vojenské síly, nýbrž ekonomické nástroje. V tomto kontextu je její rolí odstřížení subjektu, proti němuž je válka vedena, od potřebných zdrojů. Ekonomická válka je sama o sobě nástrojem jak politiky, tak vojensko-politické strategie.

V dnešní době se poměrně často lze setkat s termínem *ekonomická válka*, a to zejména v kontextu anexe poloostrova Krym Ruskou federací. Termín je používán v různých situacích, používán je jak odbornou, tak laickou veřejností. Přístup k tomuto pojmu se značně liší v závislosti na osobě, která jej používá, a jeho obsah je do značné míry ovlivněn tím, kdy je termín použit. Během předchozích desetiletí bylo napsáno mnoho článků týkajících se ekonomické války, nicméně v mnoha ohledech se jednalo o odlišný přístup k obsahu termínu, než jak je k němu přistupováno dnes. Absence jasné definice ekonomické války často vyvolává zmatek v terminologii a s tím související obtíže s pochopením obsahu pojmu. Nejčastější je situace, kdy je označení ekonomická válka používána jako označení jak konfliktu na úrovni států či koalic, tak konfliktu vyplývajícího z hospodářské soutěže. Pro potřeby tohoto textu je termín používán z hlediska jeho charakteru regulérního konfliktu.

Ekonomická válka je totiž nedílnou součástí mezinárodních i národních konfliktů a jejím cílem je primárně odeprít protivníkům přístup k nutným a potřebným surovinám, službám a zboží, poškodit jeho ekonomiku a tímto docílit změny v jeho chování a vedení určité nežádoucí politiky. Ekonomická válka je dnes mnohem více sofistikovaná a je součástí politicko-vojenské strategie vítězství nad daným protivníkem.

K dosažení tohoto cíle jsou používány různé nástroje, jejichž obsah a vzájemná součinnost podléhá neustálému vývoji s ohledem na vývoj rozhodujících okolností. Cílem příspěvku je podat přehlednou informaci o nástrojích ekonomické války, tyto nástroje

kategorizovat a na vybraných příkladech popsat jejich působení a vzájemnou součinnost, jelikož se jedná o téma velmi aktuální. Tento text se primárně věnuje sestavení seznamu těchto nástrojů, jejich kategorizování, avšak také popisu jednotlivých nástrojů a některým jejich uplatněním v minulosti. Různí autoři mohou definovat kategorie nástrojů ekonomické války různě, což do značné míry vychází z jejich chápání tohoto pojmu. Já jsem na základě vlastního výzkumu a přistoupila k dělení, které je představeno v tomto textu.

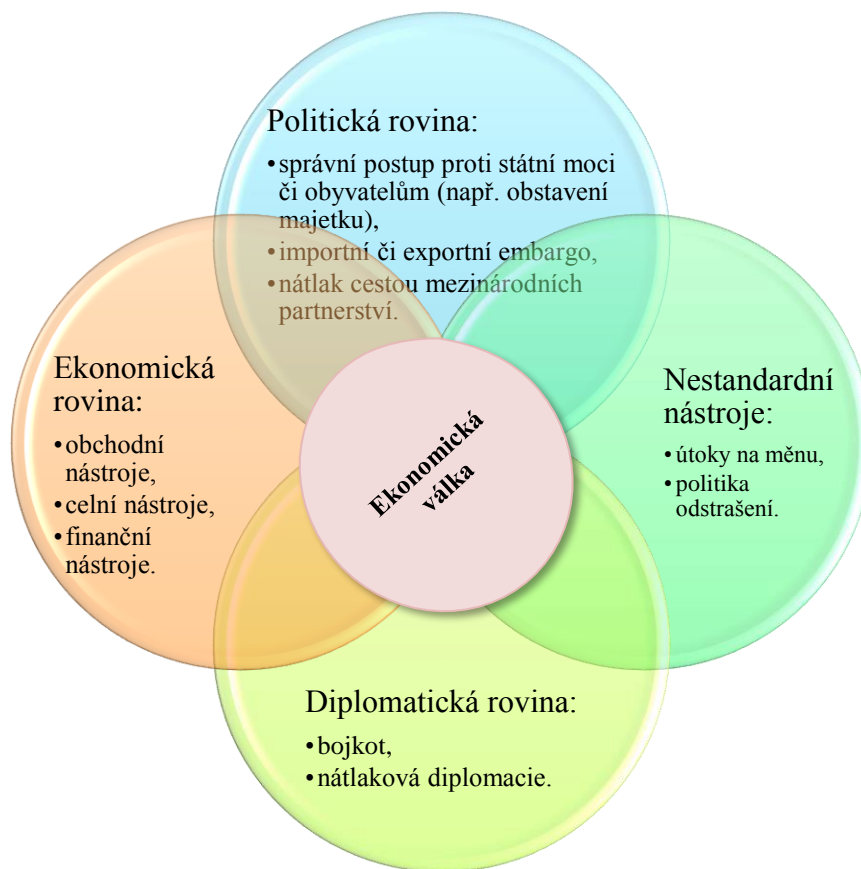
1. Dimenze ekonomické války

Ekonomická válka se projevuje v několika dimenzích. Jedná se o její politický, diplomatický a ekonomický rozměr.¹ Jednotlivé dimenze tvoří uzavřený, nepropustný prostor, nýbrž se vzájemně překrývají, doplňují a společně působí v rámci určité nastolené politiky, jejímž cílem je způsobit zjevnou změnu v chování určitého subjektu.

Z rozměrů ekonomické války vyplývá i struktura nástrojů, které jsou v rámci tohoto druhu konfliktu používány. S ohledem na toto lze nástroje zařadit do kategorie ekonomické, politické a diplomatické, k nimž se připojuje skupina nástrojů nestandardních, často nelegálních. Existuje celá řada nástrojů vedení ekonomické války. Vznikají v závislosti na aktuální situaci – jejich výběr a použití zohledňuje podmínky, za nichž mají působit, charakteristiku subjektu, proti němuž je postupováno, a samozřejmě také cíl, jehož má být touto cestou dosaženo. Z tohoto hlediska je tedy množina nástrojů ekonomické války v čase a místě se měnící. Jelikož se ve svém výzkumu věnuji především historickému exkurzu ekonomické války a používám historicko-logický přístup, na základě studia ekonomických válek definuji tyto nástroje na základě rovin jejich působení. Vzájemnou souvislost nástrojů ekonomické války představuje následující schéma.

¹ NAYLOR, R. T. *Economic warfare: sanctions, embargo busting, and their human cost*. Boston: Northeastern University Press, 2001. ISBN 978-1555534998.

Obrázek č. 1: Oblasti vedení ekonomické války, jejich vztah a nástroje

Zdroj: Vlastní zpracování

Zařazení nástrojů do skupin není pevně stanoveno a některé nástroje lze zařadit do více kategorií, což vyplývá z provázanosti jednotlivých dimenzí. Navrženou strukturu jsem sestavila na základě syntézy přístupu k tématu²³⁴ a vlastního historického výzkumu. Během studia dosud publikovaných textů věnujících se dané problematice jsem neustále narážela na skutečnost, že obecnému teoretickému zkoumání problému je věnována minimální pozornost, a že většina prací věnujících se teoretické bázi je alespoň tři dekády stará. Práce vydané v posledních letech se spíše než sestavováním teoretického základu problematiky mnohem úžeji zaměřují na dopady ekonomické války.

² BASCH, Antonín. *The new economic warfare*. New York: Columbia University Press, 1941.

³ BAKO, Zbigniew. *Wojna ekonomiczna*. Warszawa: Wydawn. Ministerstwa Obrony Narodowej, 1983. ISBN 8311069719.

⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. *Hospodářská válka USA proti Československu*. Praha: Vojenská politická akademie, 1960. Sborník Vojenské politické akademie.

1.1. Ekonomická dimenze a ekonomické nástroje

Ekonomická dimenze postihuje makroekonomickou i mikroekonomickou úroveň, z čehož plyne charakter ekonomických nástrojů a jejich množství. Rozdělují ekonomická nástroje do tří podskupin dle oblasti jejich působení, a to na nástroje finanční, celní a obchodní.

Mezi finanční nástroje patří zejména přímý finanční nátlak a nátlak prostřednictvím úvěrové politiky, respektive požadováním vypořádání závazků. Častým finančním nástrojem je také devízová politika. Nejčastěji je spojována s obchodní válkou, kdy země oslabují vlastní měny nákupy na devízovém trhu s cílem zlevnit vývoz domácí produkce, a tak jej stimulovat. Použití cílené devízové politiky v kontextu ekonomické války, jako prostředků prosazení politického zájmu, není znám.

Celními nástroji jsou cla, a to jak běžná, tak antidumpingová. K celním nástrojům se řadí také stanovení minimálních cen na dovoz určitých komodit, jakož i cenové dohody nebo stanovení dovoзовých depozitů, které plní podobný účel jako dovozní přírážka.

Obchodními nástroji jsou licenční a objemová politika, na jejichž základě se stanoví tzv. kvóty, popřípadě tlumení dovozu na základě zdravotnických či technických norem, vyžadovaných při importu zboží a služeb do dané země.

1.2. Politická dimenze a politické nástroje

Politická dimenze se projevuje především v mezinárodních vztazích, na úrovni mezinárodních jednání. Velice projevem politické dimenze je rušení společných jednání nebo dokonce zablokování přístupových jednání subjektu, proti němuž je ekonomická válka vedena, do mezinárodních organizací. Příkladem z poslední doby může být zrušení konání summitu zemí G8 v ruském Soči, jemuž měla předsedat Ruská federace. Bylo to tak první jednání zemí G7 po patnácti letech. Vzhledem k tomu, že Evropská unie označila připojení poloostrova Krym k Ruské federaci za narušení svrchovanosti a územní celistvosti Ukrajiny, rozhodli se představitelé skupiny G7 na zasedání 24. března 2014 v Haagu, že se setkají 4. a 5. června 2014 v Bruselu, jen ve formátu G7.

Signifikantním nástrojem vedení ekonomické války je, jak bylo zmíněno výše, je tlak na úrovni mezinárodních politických aktivit. Nicméně do této kategorie lze zařadit i další nástroje.

Jedná se o správní postup proti státní moci či obyvatelům protivníka, zejména o obstavení majetku nežádoucích osob či jeho zmrazení, konfiskaci těchto aktiv, uvalení importního či exportního embarga postihujícího subjekty s majetkovou účastí nežádoucího subjektu, nebo devízová opatření. Může se zdát, že by některé lépe zapadaly do skupiny ekonomických nástrojů, avšak já jsem přistoupila k jejich zařazení do skupiny nástrojů politických, jelikož mají správní charakter, jsou výsledkem operativního politického rozhodnutí a jejich cílem je vyvinout tlak na politické představitele subjektu, proti němuž je postupováno.

1.3. Diplomatická dimenze a diplomatické nástroje

Diplomatické nástroje jsou velmi podobné nástrojům politickým. Společný rys tkví zejména ve vyvíjeném nátlaku v bilaterálních i multilaterálních vztazích. K diplomatickým nástrojům tak lze zařadit kromě těchto tlaků, jejichž charakter považuji spíše za politický, diplomatický nátlak a bojkot diplomatických vztahů.

Diplomatický nátlak může být chápán jako nátlaková diplomacie. Alexander George vytvořil základní rámec obsahu pojmu donucovací diplomacie. Prvním typem strategie je ultimátum. To se skládá ze stanovení požadavku, lhůty pro jeho splnění a hrozby trestu za nedodržení. Někdy může mít i tzv. tichou formu, kdy není uveden explicitní časový limit splnění požadavku. Druhým typem strategie je metoda *Try-and-See*, kdy je stanoven požadavek bez časového upřesnění jeho splnění, a subjekt, který vytváří diplomatický nátlak, přistoupí k nějaké akci, jež má výhrušný charakter. Třetí strategií je metoda *Utahování šroubu*, jež spočívá v kumulativním růstu donucovacího tlaku, případně hrozbou eskalace konfliktu, či dokonce vojenským úderem.⁵

⁵ ALEXANDER, George. *Forceful Persuasion: Coercive Diplomacy as an Alternative to War*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press. 1991.

1.4. Nestandardní nástroje ekonomické války

Nestandardní nástroje vzhledem k jejich povaze mohou být označeny jako neetické, nelegální. Bylo by naivní domnívat se, že k nejsou využívány, protože jak praví obecné úsloví, ve válce je dovoleno vše.

Poměrně běžným nestandardním nástrojem je zbrojení, které samo o sobě vytváří v zahraničních vztazích stísněnou atmosféru. Nezřídka má charakter odstrašujícího prostředku.⁶

Nestandardním nástrojem je také útok na měnu. Může se projevit jako spekulativní útok na měnu na devízovém trhu, nebo cestou informačních technologií, například hackingem.

Z historie je znám i útok na měnu cestou penězokazectví. Cílem tohoto kroku, ke kterému se uchýlila nacistická Třetí říše, mělo být zaplavení Britského království falešnými librami, což mělo tamní ekonomiku přivést k hospodářskému chaosu a rozvratu měny.⁷

2. Příklady uplatnění nástrojů ekonomické války

V rámci historie lidstva bylo vedeno nespočetné množství válek, jejichž podstatou je šířit vlastní politickou filosofii prostřednictvím ozbrojených sil. Zářnými příklady z dějin jsou tažení aristokratů a monarchů na Blízký východ i Křížové výpravy, nebo Studená válka zapříčiňující bipolární rozdělení světa.

Nezřídka byla motivace šíření určité politiky podpořena ekonomickými zájmy. Ekonomikou motivované války jsou v dějinách zcela běžné a lze tvrdit, že vývoj ekonomických motivátorů, tedy strategických surovin, těchto válek byl následující: železo, zlato, exotické suroviny, otroci, uhlí, zemní plyn a ropa.

Současnost prezentuje nemalou ekonomickou závislost a propojenost. Existuje také značná mocenská a bezpečnostní závislost. V současné době neustále narážíme v mezinárodních obchodních vztazích na obchodní válku. Za zmínku stojí skutečnost,

⁶ Dle teorie odstrašení dle: PAYNE, Keith. B.; WALTON, C. Dale. *Deterrence in the Post-Cold War World*. Příprava vydání John Baylis, James Wirtz, Colin, S. Gray. OUP : [s.n.], 2002. Kapitola Strategy in the Contemporary World, s. 161-182.

⁷ ELAM, Shraga. *Hitlerovi padělatelé: jak švýcarští, američtí a židovští agenti SS napomáhali praní falešných peněz*. Praha: Chvojko nakladatelství, 2000. ISBN 80-86183-21-1.

že největší světové ekonomiky vydávají nová omezení, např. země skupiny G20 přijaly za rok 2016 celkem 85 nových opatření.⁸ Z hlediska mezinárodní politiky se stále častěji setkáváme s válkou ekonomickou.

Ekonomická válka je bojem, který je realizován nejenom v rámci ozbrojeného konfliktu, ale i mimo něj, přičemž cíl ekonomické války je jiný než politický – vybraná skupina ekonomických nástrojů je využita jedním státem proti státu druhému, čímž dochází k růstu vlivu na sledovaném trhu. Tím poté dochází také k růstu závislosti jednoho státu či skupiny států na státu jiném. V následujících subkapitolách budou rozebrány některé příklady použití těchto nástrojů, v kontextu důvodů, které vedly k jejich zavedení.

2.1. Případ zásahu proti režimu Rafaela Léonidase Trujilla

Jak vyplývá z celkového pohledu na ekonomickou válku jako donucovací prostředek politické moci, nejčastěji jsou její nástroje používány proti nedemokratickým režimům.⁹

Příkladem, jenž potvrzuje vzájemnou provázanost všech dimenzí ekonomické války, je použití celního nástroje s cílem vytvořit tlak na politickou moc a zapříčinit tak změnu v nežádoucím chování. Můžeme tedy tvrdit, že se jedná o nástroj politický.

K uvalení celních opatření přistoupily Spojené státy americké proti Dominikánské republice poté, co se její představitel Rafael Trujillo, silně exponovaná osoba vzhledem k rysům politiky, kterou vedl, dle zpravodajských informací podílel na vraždě venezuelského prezidenta, Romula Betancourta. Po pokusu o atentát na prezidenta Venezuely v roce 1960 členské země Organizace spojených národů téměř jednohlasně přistoupily k diplomatickému rozměru sankcí a nátlak vyvinuly tím způsobem, že přerušily své diplomatické vztahy se zemí.

V roce 1960 tak Spojené státy stanovily kvótu na dovoz cukru, strategického exportního odvětví Dominikánské republiky. Po roce 1948, kdy bylo umožněno prezidentu Spojených států amerických určit kvótu na dovoz cukru, tzv. výnosem Sugar Act ze dne 6. července 1948, zahraniční obchod Dominikánské republiky se Spojenými státy akceleroval, jelikož výnos byl

⁸ Trade Statistics: World Trade Statistical Review 2016. World Trade Organization [online]. Genève, Swiss: World Trade Organisation, 2017 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2016_e/wts16_toc_e.htmntrola=1.

⁹ ESCRIBÀ-FOLCH, Abel a Joseph WRIGHT. *Dealing with Tyranny: International Sanctions and Autocrats' Duration*. DOI: 10.2139/ssrn.1159677. ISBN 10.2139/ssrn.1159677. Dostupné také z: <http://www.ssrn.com/abstract=1159677>.

orientován zejména jako nástroj proti Fidelu Castrovi. Jenže odebrat cukr od diktátora Trujilla se jevilo z politického hlediska americké administrativě stejně nežádoucí, i když v Kongresu vystupovali na podporu vzájemných obchodních vztahů údajně podplacení reprezentanti.¹⁰ Dále pak společně se dvěma třetinami Organizace amerických států uvalily embargo na prodej oleje, nákladních automobilů a součástí pro Trujilloův režim.¹¹ Zákony z roku 1960 a 1961 obsahovaly opatření k vyplnění propadu dodávek cukru v systému kvót, který byl poprvé zaveden již v roce 1934. Zákon z roku 1961 byl podepsán v den, kdy platnost zákona z roku 1960 vypršela, a byla omezena jeho platnost na dalších 15 měsíců. Kongres očekával, že před tímto datem vyřeší požadavky domácích i zahraničních výrobců cukru na větší a trvalé podíly na trhu. Kvóta na dominikánský cukr, jehož cena byla v obchodě se Spojenými státy smluvně garantovaná, způsobila pokles objemu obchodu této komodity ze 41,4 miliard amerických dolarů v roce 1961 na 31,5 miliard v roce 1962.¹² Uvalením sankce meziročně pokles hrubý domácí produkt Dominikánské republiky v roce 1961 o 200 miliard amerických dolarů. Tyto nástroje spolu s hrozbou použití vojenské síly přispěly k pádu režimu.

2.2. Postup proti komunistickému režimu na Kubě

Příkladem kombinace nástrojů všech dimenzí ekonomické války je postup Spojených států amerických proti Kubánské republice. V reakci na politický vývoj a s ním spojené znárodnování průmyslu a omezování pozemkového vlastnictví, značně se dotýkající majetkových práv amerických občanů, odvolaly Spojené státy americké na podzim roku 1960 z ostrova velvyslance a na počátku roku 1961 přerušily diplomatické vztahy zcela. Obchodní embargo na Kubu bylo uvaleno již v roce 1962.¹³ Spojené státy zakázaly provádět jakékoli transakce s Kubou. Došlo k zamezení všech transakcí v amerických dolarech, jelikož ty se musejí odehrávat vždy v domovské zemi příslušné měny, tj. v USA, kde je sankce zakázala. Ekonomika Kuby byla dále zasažena vojenskou námořní bloádou v roce 1962, která byla nařizena prezidentem Kennedym v důsledku rozmístění sovětských raket středního doletu na Kubě. Spojené státy americké vyhlásily blokádu Kuby, která měla zabránit dopravení dalších

¹⁰ HALL, Michael R. *Sugar and power in the Dominican Republic: Eisenhower, Kennedy, and the Trujillos*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2000. ISBN 0313311277

¹¹ DERBY, Lauren Hutchinson. *The dictator's seduction: politics and the popular imagination in the era of Trujillo*. Durham: Duke University Press, 2009. American encounters/global interactions. ISBN 978-0822344827.

¹² HARTLYN, Jonathan. *The struggle for democratic politics in the Dominican Republic*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c1998. ISBN 0807847070.

¹³ COLMAN, Jonathan. *The Cuban missile crisis: origins, course and aftermath*. Edinburg: Edinburg University Press, 2016. ISBN 978-0-7486-9630-7.

raket na toto území, ovšem reálně znemožňovala pohyb veškerého zboží, vyjma ropných tankerů, přestože americká vláda zvažovala i embargo na dovoz ropy.

Během Studené války bylo prokázáno, že Sovětský svaz každý rok vynakládal nemalé prostředky, aby udržel kubánskou ekonomiku při životě, kdy byla Kuba odštěpena od svého dřívějšího hlavního ekonomického partnera, Spojených států amerických.

V roce 2003 předběžné studie prokázaly, že celková částka ekonomických ztrát, jež Kubě způsobila více než čtyři desetiletí trvající blokáda, by již mohla překročit 72 miliard dolarů.¹⁴ Sankce sice ekonomicky fungovaly dle očekávání, avšak nepřinesly kýžený politický výsledek. Kubánská ekonomika se po počátečních několika krušných rocích adaptovala na nové podmínky. Po pádu Sovětského svazu v roce 1989 začala importovat zboží z jiných zemí a každoročně přivítala mnoho turistů z celého světa, přestože první zahraniční turisté do země směli vycestovat legálně až od roku 2011.

2.3. Nátlak prostřednictvím úvěrové politiky na Polskou lidovou republiku

V reakci na vyhlášení výjimečného stavu dne 23. prosince 1981 Spojené státy americké, v čele s prezidentem Ronaldem Reaganem, přistoupily dne 23. února 1981 k zavedení ekonomických sankcí proti Polské lidové republice. Zahrnovaly, kromě zablokování obchodu s moderními technologiemi, omezení přístupu k úvěrům a uplatňovaly koncept vypořádání závazků. Balíček sankcí dále obsahoval pozastavení práva vstupu polskému letectvu do amerického vzdušného prostoru, ukončení vědecké spolupráce v rámci nadace Marii Curie-Sklodowské, zákaz rybolovu v amerických vodách, pozastavení dodávek pro zemědělství, zmrazení úvěrových záruk Bance exportně importní, zamezení přístupu k moderní technologii. V říjnu roku 1982 byla Polská lidová republika zbavena konkurenční výhody dle doložky v rámci obchodu se Spojenými státy.

Od 70. let se stále zadlužující Polská lidová republika používala americké úvěry především na splácení úroků za dříve sjednané úvěry. V nové situaci, Američané byli nuceni zabavit polský státní majetek nacházející se na půdě Spojených států. Dílčí záchranu našlo

¹⁴ VEBER, Václav. *Kubánská raketová krize 1962: Třináct dní, které mohly otrávit světem*. Paměť a dějiny. 2013, 2012/2013, 3-18.

Polsko v západní Evropě, jejíž země se k americkým opatřením nepřipojily a nezastavily tak poskytování dalších půjček.

Spojené státy pozastavily vládní záruky za úvěry, byly také pozastaveny záruky za úvěry pro Importní a exportní bankou, zablokované další půjčování, a americké úřady se postavily proti přijetí Polské lidové republiky do Mezinárodního měnového fondu. Polská ekonomika reagovala poklesem hrubého domácího produktu, který byl polskými úřady deklarován jako důsledek ekonomických sankcí. Základním mechanismem řízení ekonomiky v letech 1982 až 1984 se stalo prodloužením pracovní doby a změny ve struktuře importu a exportu. V roce 1983 se podařilo pokles zastavit, ale i přesto byl hrubý domácí produkt v roce 1985 stále o 20 % stále nižší ve srovnání s úrovní z roku 1979.¹⁵ Přijímaná sankční opatření mají ze své podstaty vždy cílit na režim a v optimálním případě se vyhnout působení na řadové občany, bohužel tomuto efektu se nejde zcela vyvarovat. Uvalené sankce na pozadí hospodářství vyžadujícího dalekosáhlé reformy vyústily v pádivou inflaci, hluboce postihující obyvatele.

Závěr

Z hlediska dnešní reality je ekonomická válka stále více součástí mezinárodních vztahů. Probíhá na v několika rovinách – v rovině diplomatické, ekonomické a politické. Tyto dimenze se neprojevuji samostatně, naopak jsou vzájemně propojené.

Vzhledem k oblastem působení lze rozdělit nástroje ekonomické války na nástroje diplomatické, ekonomické a politické, přičemž zatřídění každého jednotlivého nástroje do určité skupiny není dogmatické, protože i tyto nástroje působí v reciproční interakci, jejich vztah je vzájemně komplementární. Možné třídění nástrojů na určité kategorie a podkategorie navrhuji v první kapitole tohoto příspěvku. Ke zmíněným nástrojům, jež lze definovat na základě jejich většinového působení v určité rovině, dále připojuji skupinu nástrojů nestandardních, které mají často neetický, dokonce z hlediska mezinárodního práva nelegální, charakter.

S využitím teoretických poznatků a na základě navržené struktury nástrojů ekonomické války pomocí historicko-logické metody prezentuji ve druhé kapitole tohoto příspěvku použití těchto nástrojů na vybraných příkladech. Jedná se o nástin historického exkurzu, kterému

¹⁵ RED. NAUKOWA ANDRZEJ CHWALBA. AUTORZY JAKUB BASISTA. *Dzieje Polski: kalendarium*. Wyd. 2. popr. i poszerz. Kraków: Wydawn. Literackie, 2000. ISBN 8308030289.

se věnuji ve svém výzkumu k dizertační práci, jehož délka je omezena maximální možnou délkou tohoto příspěvku. Popis těchto reálných událostí potvrzuje domněnku, že nástroje nikdy nepůsobí samostatně, naopak ve vzájemné interakci, s jediným účelem – a to změnit určitý nežádoucí směr politiky subjektu, proti němuž jsou používány.

Literatura

- [1] ALEXANDER, George. *Forceful Persuasion: Coercive Diplomacy as an Alternative to War*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press, 1991.
- [2] BAKO, Zbigniew. *Wojna ekonomiczna*. Warszawa: Wydawn. Ministerstwa Obrony Narodowej, 1983. ISBN 8311069719.
- [3] COLMAN, Jonathan. *The Cuban missile crisis: origins, course and aftermath*. Edinburg: Edinburg University Press, 2016. ISBN 978-0-7486-9630-7.
- [4] DERBY, Lauren Hutchinson. *The dictator's seduction: politics and the popular imagination in the era of Trujillo*. Durham: Duke University Press, 2009. American encounters/global interactions. ISBN 978-0822344827.
- [5] ELAM, Shraga. *Hitlerovi padělatelé: jak švýcarští, američtí a židovští agenti SS napomáhali praní falešných peněz*. Praha: Chvojko nakladatelství, 2000. ISBN 80-86183-21-1.
- [6] ESCRIBÀ-FOLCH, Abel a Joseph WRIGHT. *Dealing with Tyranny: International Sanctions and Autocrats' Duration*. DOI: 10.2139/ssrn.1159677. ISBN 10.2139/ssrn.1159677. Dostupné také z: <http://www.ssrn.com/abstract=1159677>.
- [7] HALL, Michael R. *Sugar and power in the Dominican Republic: Eisenhower, Kennedy, and the Trujillos*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2000. ISBN 0313311277.
- [8] HARTLYN, Jonathan. *The struggle for democratic politics in the Dominican Republic*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c1998. ISBN 0807847070.
- [9] NAYLOR, R. T. *Economic warfare: sanctions, embargo busting, and their human cost*. Boston: Northeastern University Press, 2001. ISBN 978-1555534998.
- [10] PAYNE, Keith. B.; WALTON, C. Dale. *Deterrence in the Post-Cold War World*. Příprava vydání John Baylis, James Wirtz, Colin, S. Gray. OUP : [s.n.], 2002. Kapitola Strategy in the Contemporary World, s. 161-182.
- [11] PROCHÁZKA, Zdeněk. *Hospodářská válka USA proti Československu*. Praha: Vojenská politická akademie, 1960. Sborník Vojenské politické akademie.
- [12] RED. NAUKOWA ANDRZEJ CHWALBA. AUTORZY JAKUB BASISTA. *Dzieje Polski: kalendarium*. Wyd. 2. popr. i poszerz. Kraków: Wydawn. Literackie, 2000. ISBN 8308030289.
- [13] VEBER, Václav. *Kubánská raketová krize 1962: Třináct dní, které mohly otrávit svět*. Paměť a dějiny. 2013, 2012/2013, 3-18.

Kontakt

Ing. Veronika Pastorová
Univerzita obrany, Fakulta vojenského leadershipu
Kounicova 65
662 10 Brno
pastorova.veronika@centrum.cz